

ชื่อหมู่บ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์

Village Names of Ethnic Groups in Thai-Cambodian Borderland In Surin Province

ประวีณา ประพานศรี¹, บัญญัติ สาลี²

Praweena Prapansri¹, Banyat Salee²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2562

Email : por.a.nana@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านและความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านกับสังคมวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารต่างๆ จากหนังสือ Names and Naming ของ Carole Hough จัดพิมพ์โดย OXFORD University press ปีที่พิมพ์ 2016 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อหมู่บ้านศึกษาชื่อหมู่บ้านในพื้นที่วิจัยจากเอกสารจากราชการ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลด้านประวัติลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้าน และความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านกับสังคมวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านประวัติ ลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านของคนในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์นั้น มีการตั้งชื่อตามความสัมพันธ์กับบริบทที่ปรากฏในพื้นที่ เช่น บุคคล พืชพันธุ์ธรรมชาติ ตำแหน่งที่ตั้ง และทิศทาง ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความเกี่ยวเนื่องกับที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน 2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านกับสังคม

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Graduate students, Master of Arts Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University, Thailand.

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University, Thailand.

*ได้รับบทความ: 5 มกราคม 2563; แก้ไขบทความ: 4 กุมภาพันธ์ 2563; ตอรับ
การตีพิมพ์: 20 กุมภาพันธ์ 2563

Received: January 5, 2020; Revised: February 4, 2020; Accepted: February 20, 2020

วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์พบว่า ชื่อหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม ด้านการเลือกที่อยู่อาศัย ได้แก่ ตั้งตามแหล่งน้ำ ที่ดอนสูง ป่าโคก ป่าดง ตั้งตามต้นไม้ที่มีความสำคัญด้านการประกอบอาชีพ ได้แก่ อาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และการค้าขายด้านความเชื่อ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องเจ้าที่ความเชื่อในเรื่องความหมายของคำเป็นมงคลด้านประเพณีได้แก่ การทำบุญตักบาตร ประเพณีสงกรานต์ และชื่อหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดน ด้านการย้ายและการตั้งถิ่นฐาน ได้แก่ การย้ายและตั้งถิ่นฐานจากเหตุการณ์ภัยสงครามการย้ายและการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ด้านการเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเดิมมีความหมายไม่ดีบ้านเดิมมีโรคระบาด และเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐ

คำสำคัญ : 1. ชื่อหมู่บ้าน 2. กลุ่มชาติพันธุ์ 3. พื้นที่ชายแดน

ABSTRACT

The objective of this research paper is to study the history, characteristics of village naming and the relationship between village name and ethnic society in the Thai-Cambodian border area. Surin Province. The researcher studied concepts, theories, and documents from Carole Hough's Names and Naming books, published by OXFORD University press, published in 2016, and research related to village naming. Study village names in the research area from government documents. Department of Local Administration Ministry of Interior. Data analysis The researcher analyzed the data regarding the history of the village naming conventions. And the relationship between village name and ethnic society in the Thai-Cambodian border area Surin Province Present the research results by descriptive analysis.

The results of the research showed that : 1. the history, characteristics of village naming, village naming of people in the Thai-Cambodian borderland Surin province is named after the relation to the context that appears in the area such as Natural vegetation Location and direction The relationship is related to the origin and meaning of the village name. 2. The relationship between the name of the village and the ethnic society in the Thai-Cambodian border area Surin province found that Village names are related to culture. Regarding housing choices, such as setting up water sources at upland, Pa Khok, Pa Dong, and setting up trees that are important in occupations such as farming, farming, zoos, and trading. Beliefs about the meaning of auspicious words in

traditions include Offering alms to monks Songkran Festival And the village names are related to the border ethnic groups Relocation and settlement, such as relocation and resettlement due to war, migration and settlement of various ethnic groups Regarding the change of the village name, the old house had bad meaning, the former house had an epidemic. And change according to government policies.

Keywords : 1. Village Names 2. Ethnic Group 3. Frontier

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จังหวัดสุรินทร์ตั้งอยู่ในภาคอีสานตอนล่างและตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนประเทศไทยกับกัมพูชา มีความหลากหลายทางด้านภาษาและวัฒนธรรม มีกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่จำนวนหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น เขมร กูย และลาว เป็นต้น โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการโยกย้ายถิ่นฐานและมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งที่ตั้งอยู่เดิมกับผู้ที่โยกย้ายถิ่นฐานมาตั้งอยู่ที่หลัง นอกจากนี้กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศกัมพูชา การตั้งถิ่นฐานและการปฏิสัมพันธ์กันนี้เองทำให้วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นฐานของผู้คนในชุมชนชายแดนไทยกัมพูชาส่วนใหญ่เกิดขึ้นหลังปี พ.ศ. 2500 และที่เกิดการย้ายถิ่นฐานและตั้งถิ่นฐานใหม่มากที่สุดอยู่ในช่วงปี 2522-2535 ซึ่งอยู่ในช่วงระยะเวลาที่สงครามสงบและมีนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า ทำให้ชุมชนในอาณาบริเวณชายแดนไทยกัมพูชามีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ มีการผสมผสานวัฒนธรรม ประเพณี และทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในอาณาบริเวณชายแดน ปัจจัยที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐานและตั้งถิ่นฐานใหม่ในอาณาบริเวณชายแดนก็คือการแสวงหาที่ทำมาหากินที่เพียงพอสำหรับการค้าจุนชีวิตครอบครัวและการค้าขายในพื้นที่บริเวณช่องผ่านแดน ได้แก่ ชุมชนบ้านภูมิชอรลติดกับจุดผ่านแดนประสาทเขาพระวิหาร ชุมชนบ้านไพรพัฒนาอยู่ติดกับช่องผ่านแดนสะง่า จังหวัดศรีสะเกษ บ้านด่านอยู่ติดกับจุดผ่านแดนช่องจอม บ้านหนองคันทัดติดกับช่องผ่อนปรนตาเมือง จังหวัดสุรินทร์ และตลาดนิคมปราสาทติดกับช่องบัวบกและจุดผ่อนปรนสายโท 2 จังหวัดบุรีรัมย์ (บัญญัติ สาสี, 2556 : 107) การเรียนรู้เกี่ยวกับอาณาบริเวณชายแดนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในปัจจุบัน เพราะพื้นที่นี้มีความสำคัญทั้งด้านการเมือง ความมั่นคงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวมากขึ้นที่หนึ่งที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญและต้องการพัฒนาต่อไปในอนาคต

การตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นวัฒนธรรมการใช้ภาษาที่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์อย่างแน่นแฟ้น เพราะมนุษย์ได้ตั้งชื่อตนเอง ผู้อื่นและสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น ชื่อสัตว์ ชื่อสิ่งของ ชื่อสถานที่เพื่อใช้สำหรับเรียกโดยเฉพาะเจาะจง สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และสุขุมาวดี ขำศิริธู (2527 : คำนำ) กล่าวถึง

ลักษณะของชื่อและการตั้งชื่อสรุปได้ว่า ชื่อมักเป็นสิ่งแรกๆ ที่ทำให้เกิด ความสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีมนุษย์เข้าไปมีความเกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้เพราะชื่อมักจะมีลักษณะที่เป็นตัวแทนของสิ่งนั้น หรือบอกอะไรบางอย่างที่เกี่ยวกับสิ่งนั้นการศึกษาชื่อของหมู่บ้านพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับที่มาของชื่อ เช่น นิรัตน์ มุมทอง (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ สมชญา ศรีธรรม และคณะ (2557: บทคัดย่อ) ศึกษาหมู่บ้านสุรินทร์กับพื้นที่ไม่ท้องถิ่น ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ และนลินี อำพันธ์ (2557 : บทคัดย่อ) ศึกษาชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ : กรณีศึกษาอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ งานวิจัยดังกล่าวเน้นศึกษาประวัติความเป็นมาของชื่อเท่านั้น ไม่ได้มีการศึกษาวิเคราะห์ในกระบวนการตั้งชื่อ ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ และการศึกษาความหมาย นอกจากนี้พื้นที่ที่ทำการวิจัยไม่ได้ครอบคลุมพื้นที่ที่อยู่ติดชายแดนทั้ง 4 อำเภอในจังหวัดสุรินทร์ พื้นที่ที่ทำการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ หมู่บ้านในอำเภอพนมดงรัก อำเภอกาบเชิงสังขะ และอำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ เพราะหมู่บ้านดังกล่าวเป็นหมู่บ้านที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากหลายหลายแห่ง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์เขมร กูย ลาว และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่อยู่ร่วมกัน จึงมีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม ผสมกับเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในอาณาบริเวณชายแดน เป็นพื้นที่ที่มีความซับซ้อน ซ่อนเงื่อน และเลื่อนไหลอยู่ตลอดเวลา

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการตั้งชื่อ ที่มาชื่อ การใช้ภาษาในการตั้งชื่อ โครงสร้างทางภาษา และความหมายของชื่อหมู่บ้านที่อยู่ในอาณาบริเวณชายแดนในเขตอำเภอพนมดงรัก อำเภอกาบเชิง และอำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาภาษาไทยสำหรับผู้ต้องการศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาประวัติและลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์
- 2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านกับสังคมวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงประวัติและลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์
- 3.2 ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งชื่อหมู่บ้านกับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดน
- 3.3 นำผลการวิจัยไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาประวัติ ลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านและความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านกับสังคมวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้ 1) ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดสุรินทร์เขตพื้นที่ที่ติดชายแดนกัมพูชา จำนวน 4 อำเภอ 16 ตำบล 395 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านในอำเภอพนมดงรัก 55 หมู่บ้านในอำเภอกาบเชิง 86 หมู่บ้าน หมู่บ้านในอำเภอสังขะ 186 หมู่บ้าน และหมู่บ้านในอำเภอบัวเขต 68 หมู่บ้าน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกพื้นที่โดยวิธีเจาะจง (Purposive sampling) 2) ขอบเขตด้านประชากร ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Informants) ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านหรือผู้ทรงภูมิปัญญาในหมู่บ้าน เป็นผู้ถือกำเนิดและอยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ มาโดยตลอด เป็นผู้ที่มีความรู้ประวัติความเป็นมาและการตั้งชื่อหมู่บ้าน มีอายุไม่น้อยกว่า 30 ปี เนื่องจากอายุผู้บอกข้อมูลจะมีความสัมพันธ์กับการตั้งหมู่บ้านซึ่งบางหมู่บ้านมีการแยกตัวและย้ายถิ่นฐานมาตั้งในสถานที่ใหม่ และเป็นผู้ที่สื่อสารภาษาได้อย่างชัดเจน 3) ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1) ลักษณะการตั้งชื่อของหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับที่มาของชื่อในพื้นที่และการใช้ภาษาและโครงสร้างทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านกับสังคมวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ความสัมพันธ์ของชื่อหมู่บ้านกับวัฒนธรรมคือวัฒนธรรมการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยวัฒนธรรมด้านการประกอบอาชีพ วัฒนธรรมด้านความเชื่อ วัฒนธรรมด้านประเพณี วัฒนธรรมด้านคมนาคมและความสัมพันธ์ของชื่อหมู่บ้านกับกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนคือการย้ายและการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ชายแดน การเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดน การปะทะปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (1) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านแนวคิดทฤษฎีและผลงานการวิจัยรวมทั้งบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารต่างๆ (2) ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลชื่อหมู่บ้านในเขตพื้นที่ติดชายแดนในจังหวัดสุรินทร์ จากเอกสารของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (1) ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านด้วยแบบสำรวจ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานแก่ผู้ใหญ่บ้านในคราวประชุมประจำเดือนที่อำเภอทั้ง 4 อำเภอ (2) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้านและผู้ทรงภูมิปัญญาในหมู่บ้านโดยได้ออกสัมภาษณ์ในหมู่บ้านต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้านประวัติความเป็นมาและลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ด้านการศึกษาลักษณะการตั้งชื่อนั้น ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับคน ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพืชพรรณธรรมชาติ ชื่อหมู่บ้านที่มี

ความหมายเกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน 2)การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านกับสังคมวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ได้แบ่งประเด็นในการศึกษา ดังนี้ ความสัมพันธ์กับสภาพภูมิศาสตร์ความสัมพันธ์กับการเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน ความสัมพันธ์กับศาสนาและความเชื่อ ความสัมพันธ์กับประเพณีและวัฒนธรรม ความสัมพันธ์กับโบราณสถานและสถานที่สำคัญ ความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์กับพื้นที่ชายแดน ความสัมพันธ์กับนโยบายของรัฐ 3)ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยเรียบเรียงข้อมูลและเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ด้านประวัติความเป็นมาและลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์

5.1.1 ประวัติความเป็นมาลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับที่มาของชื่อในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ลักษณะสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับบุคคล ได้แก่ เพศชาย เช่น บ้านตาแดง บ้านตาเอกเพศชายและเพศหญิง เช่น บ้านเลิศอรุณ บ้านศรีนวล ตำแหน่ง เช่น บ้านสังขะ ลักษณะสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับพืชพรรณธรรมชาติ ได้แก่ ไม้ยืนต้นไม้พุ่มไม้เลื้อย เช่น บ้านกระทมบ้านจบกพืชล้มลุกและพืชขนาดเล็กเช่นบ้านกะเลงเวก บ้านตาวัง พืชพรรณธรรมชาติและลักษณะเด่นที่ปรากฏในพืชเช่น บ้านไทรโยง บ้านโพธิ์ใหญ่ลักษณะสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับตำแหน่งที่ตั้งและทิศทางได้แก่ ตำแหน่งที่ตั้งทิศทางและการตั้งถิ่นฐาน เช่น บ้านภูมิกันดาล บ้านปวงตึกใต้ ลักษณะสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสัตว์ ได้แก่ สัตว์ปีก เช่น บ้านกะโงก สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ เช่น บ้านปวงตึกใต้ สัตว์ในท้องถื่นและลักษณะอื่นๆ เช่น บ้านหัวกระบือ บ้านระมาดค้อ ลักษณะสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับแหล่งโบราณคดีและโบราณสถาน ได้แก่ แหล่งโบราณคดี เช่น บ้านภูมิขุน บ้านภูมิสวยโบราณสถาน เช่น บ้านปราสาท เบงลักษณะสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ เช่น บ้านปวงตึกบ้านสติง ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นโคกนาไร่ป่าภูเขาทุ่งถ้ำเกาะ เช่น บ้านโคกระเปาว์ บ้านสระแร ลักษณะสัมพันธ์ที่มีความหมายอื่นๆได้แก่ บ้านกันเตล บ้านแบกจาน ชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายนอกเหนือจากที่ได้กล่าวมา ความหมายของชื่อส่วนมากจะมีที่มาจากตำนาน เรื่องราวต่างๆ ประวัติความเป็นมา ตลอดจนเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแรกเริ่มก่อนตั้งหมู่บ้าน เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงนำเรื่องราวหรือเหตุการณ์เหล่านั้นไปตั้งเป็นชื่อเพื่อบอกเล่าเรื่องราว ประวัติความเป็นมาในท้องถื่น ดังนั้นชื่อจึงมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ในอดีต

5.1.2 การใช้ภาษาและโครงสร้างทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์พบว่า ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ภาษาเขมรเช่น บ้านไพรกาล บ้านอังกอลภาษาไทย เช่น บ้านทานตะวัน บ้านทับทิมสยามภาษา

บาลี-สันสกฤตเช่น บ้านเกษตรถาวร บ้านโชคชัยสามัคคีภาษาเขมร + ภาษาไทยเช่น บ้านกระเทียมน้อย บ้านทรายขาว ภาษาเขมร + ภาษาบาลี-สันสกฤต เช่น บ้านตาแก้วพัฒนา บ้านปราสาทเบงสามัคคีภาษาไทย + ภาษาบาลี-สันสกฤตเช่น บ้านไทยสามัคคี บ้านโนนสวรรค์ภาษาญ + ภาษาบาลี-สันสกฤตเช่น บ้านตาโมมพัฒนาราวนคร ภาษาญ + ภาษาไทยเช่น บ้านโดงน้อย บ้านหนองโย ภาษาเขมร + ภาษาภาษาไทย + ภาษาบาลี-สันสกฤตเช่น บ้านสะพานใหม่พัฒนา บ้านหนองนาถาวร โครงสร้างทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อในเขตพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่โครงสร้างชื่อ 2 หน่วยคำแบบที่ 1 ส่วนหน้า 1 พยางค์ และส่วนหลัง 1 พยางค์เช่น บ้านกาบเชิง บ้านธาตุน้อย แบบที่ 2 ส่วนหน้า 1 พยางค์ และส่วนหลัง 2 พยางค์ เช่น บ้านโคกสะอาด บ้านดงสวรรค์ แบบที่ 3 ส่วนหน้า 2 พยางค์ และส่วนหลัง 1 พยางค์เช่น บ้านกระเทียมน้อย บ้านตาเปียงคล้องแบบที่ 4 ส่วนหน้า 2 พยางค์ ส่วนหลัง 2 พยางค์เช่น บ้านเกษตรถาวรบ้านเกษตรสมบูรณ์ โครงสร้างชื่อ 3 หน่วยคำแบบที่ 1 ส่วนแรกมี 1 พยางค์ ส่วนกลางมี 1 พยางค์และส่วนท้ายมี 1 พยางค์เช่น บ้านน้อยแสนสุข บ้านหนองปลาขาว แบบที่ 2 อื่น ๆ เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยพยางค์ 4 พยางค์ รวมกันเป็น 3 หน่วยคำ ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น บ้านใหม่สระประมง แบบที่ 3 อื่นๆ เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยพยางค์ 5 พยางค์ รวมกันเป็น 3 หน่วยคำ ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น บ้านขอนแก่นพัฒนา แบบที่ 4 อื่นๆ เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยพยางค์ 6 พยางค์ รวมกันเป็น 3 หน่วยคำ ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น บ้านขนาดมอญตะวันออก บ้านหนองคันทนาสามัคคี

5.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านกับสังคมวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์

5.2.1 ความสัมพันธ์ของชื่อหมู่บ้านกับวัฒนธรรม พบว่า วัฒนธรรมการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยจากการศึกษาชื่อหมู่บ้านทำให้ทราบว่าชาวบ้านเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้านแยกลักษณะได้ดังนี้ คือ ตั้งตามแหล่งน้ำ พบว่า แหล่งน้ำเป็นทำเลที่ชาวบ้านเลือกตั้งหมู่บ้านมากที่สุด พื้นที่แห้งแล้งมากจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่การเลือกทำเลที่ตั้งถิ่นฐานเพราะต้องใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ น้ำมีความสำคัญในการดำรงชีวิต ตั้งตามที่สูง พบว่าทำเลลักษณะนี้เป็นบริเวณที่สูงน้ำท่วมไม่ถึงชาวบ้านได้เลือกทำเลที่ตั้งบ้านเรือนตามที่สูงเพื่อทำไร่ ทำสวน เพราะการทำไร่ ทำสวน ไม่เหมาะที่จะทำที่ลุ่ม ตั้งตามป่าโคก ป่าดง พบว่า ป่าโคก ป่าดง เป็นทำเลที่เป็นแหล่งอาหารเป็นแหล่งล่าสัตว์ และเป็นพื้นที่ที่สามารถใช้ในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ รวมทั้งสะดวกในการประกอบอาชีพ การหาของป่า และการบุกเบิกที่ทำกิน บริเวณทุ่งหญ้า พบว่า ทำเลลักษณะนี้เป็นที่ราบมีทุ่งหญ้า เหมาะแก่การเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย ซึ่งเลี้ยงไว้ใช้แรงงานและใช้เป็นอาหาร โดยทั่วไปทุ่งหญ้านั้นมีชื่อเฉพาะอยู่แล้ว เมื่อมีการตั้งหมู่บ้านขึ้นที่บริเวณทุ่งหญ้าใดก็มักจะตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อทุ่งหญ้านั้นตั้งตามต้นไม้ที่มีความสำคัญ พบว่า ชาวบ้านจะเลือกเอาต้นไม้ที่มีจำนวนมากในบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านนั้น และต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ ต้นไม้ลักษณะนี้จะเป็นประเภทไม้ยืนต้นที่ลำต้นโดดเด่นและเป็น

เครื่องสังเวยของทำเลแห่งนี้ วัฒนธรรมด้านการประกอบอาชีพพบว่า วัฒนธรรมด้านการประกอบอาชีพปรากฏอยู่หลายอาชีพ ได้แก่ อาชีพทำนา เป็นอาชีพหลักของชาวบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนทำไร่ พื้นที่ลักษณะเป็นที่ดอนไม่สามารถทำนาได้เนื่องจากเป็นที่สูง ชาวบ้านจึงบุกเบิกป่าเพื่อปลูกพืชไร่ เช่น ปลูกอ้อย มัน ปอ ทำสวน เลี้ยงสัตว์และค้าขายวัฒนธรรมด้านความเชื่อพบว่า มีความเชื่อเรื่องเจ้าที่เจ้าทางความเชื่อในเรื่องความหมายของคำมงคลวัฒนธรรมด้านประเพณี

5.2.2 ความสัมพันธ์ของชื่อหมู่บ้านกับกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดน ได้แก่ การย้ายและการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ชายแดนมีสาเหตุมาจากการย้ายและตั้งถิ่นฐานจากเหตุการณ์ภัยสงครามที่มีความสงบสันติได้ชัยชนะ ประสบความสำเร็จการย้ายและการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์การเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนเนื่องจากชื่อบ้านเดิมมีความหมายไม่ดีบ้านเดิมมีโรคระบาดและเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ด้านประวัติความเป็นมาและลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์พบว่า มีลักษณะสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับบุคคล เกี่ยวกับพืชพรรณธรรมชาติ สัตว์เกี่ยวกับตำแหน่งที่ตั้งและทิศทางเกี่ยวกับแหล่งโบราณคดีและโบราณสถานและเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ การตั้งชื่อใหญ่จะตั้งตามสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งชื่อตามบุคคลและความเชื่อ สอดคล้องกับ พรหมศิริ แจ่มอรุณ และคณะ (2557 : 218-223) กล่าวว่า การตั้งชื่อส่วนใหญ่ตั้งชื่อตามสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งชื่อตามบุคคลและความเชื่อ ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ ตั้งชื่อตามพืชพันธุ์ไม้และลักษณะที่เกี่ยวข้อง ตั้งชื่อตามบุคคลและลักษณะอาการของคนตั้งชื่อตามขนาดหรือทิศทางของคลอง

สำหรับการใช้ภาษาและโครงสร้างทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในเขตพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์พบว่า ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ ได้แก่ ภาษาเขมร, ภาษาเขมร + ภาษาไทย, ภาษาไทย+ ภาษาบาลี-สันสกฤต, ภาษาไทย+ ภาษาบาลี-สันสกฤต, ภาษาเขมร + ภาษาภาษาไทย + ภาษาบาลี-สันสกฤต สอดคล้องกับ นฤมล ตุงคะโหด (2547 : 20-90) กล่าวว่า การตั้งชื่อแบบพื้นบ้านนิยมใช้ภาษาไทย แต่การตั้งชื่อราชการนิยมใช้ภาษาบาลี-สันสกฤต ด้านความสัมพันธ์ของชื่อพื้นบ้านและชื่อราชการต่างก็สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อของคนในสังคมไทยในแต่ละยุคสมัยได้การสร้างคำเพื่อใช้ในการตั้งชื่อสถานที่สำหรับโครงสร้างทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ ได้แก่ โครงสร้างชื่อ 2 หน่วยคำและโครงสร้างชื่อ 3 หน่วยคำและสอดคล้องกับ นารีรัตน์ เลิศชัยวรกุล (2548: 18-90) กล่าวว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านในประเทศไทยมีวิธีการสร้างคำ 3 วิธี ได้แก่ การตั้งชื่อหมู่บ้านแบบใช้คำโดด การตั้งชื่อหมู่บ้านแบบใช้การรวมหน่วยคำ และการตั้งชื่อหมู่บ้านแบบใช้การยืมคำจากภาษาต่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า

ชื่อหมู่บ้านในภาคกลางมีการตั้งชื่อ 2 ประเภท ได้แก่ การนำคำโดดมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน และการรวมหน่วยคำ ส่วนภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการตั้งชื่อ 3 ประเภท ได้แก่ การนำคำโดดมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน การรวมหน่วยคำ และการยืมคำจากภาษาต่างประเทศการปรับเปลี่ยนชื่อของสถานที่

6.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านกับสังคมวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์พบว่า การตั้งชื่อของหมู่บ้านสัมพันธ์กับวัฒนธรรมได้แก่ วัฒนธรรมการเลือกทำเลที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมการประกอบอาชีพวัฒนธรรมด้านความเชื่อการย้ายและการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์การเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนเนื่องจากชื่อบ้านเดิมมีความหมายไม่ดีบ้านเดิมมีโรคร้ายระบาดเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐ สอดคล้องกับ บัญญัติ สาลี(2556 : 101) กล่าวว่า การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการตั้งชื่อหมู่บ้านหรือภูมินามที่สะท้อนเห็นถึงการใช้ภาษา วัฒนธรรม และแนวคิดต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ซึ่งอยู่ในช่วงระยะเวลาที่สงครามสงบและมีนโยบายเปลี่ยนนามรบเป็นสนามการค้า ทำให้ชุมชนในอาณาบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา มีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ มีการผสมผสานด้านวัฒนธรรม ประเพณี และทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในอาณาบริเวณชายแดน ปัจจัยที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐานและตั้งถิ่นฐานใหม่ในอาณาบริเวณชายแดนก็คือการแสวงหาที่ทำมาหากินที่เพียงพอสำหรับการค้าจุนชีวิตครอบครัวและการค้าขายและสอดคล้องกับสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และสุขุมาวดี ขำศิริ (2527 : ก) กล่าวว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านถือว่าเป็นวัฒนธรรมการใช้ภาษาที่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์อย่างแน่นแฟ้น เพราะมนุษย์ได้ตั้งชื่อทั้งตนเอง ผู้อื่น และสิ่งต่างๆ รอบตัว อาทิ ชื่อสัตว์ ชื่อสิ่งของ ชื่อสถานที่ และอื่นๆ เพื่อใช้สำหรับเรียกโดยกล่าวถึงลักษณะของชื่อและการตั้งชื่อสรุปได้ว่าชื่อมักเป็นสิ่งที่แรกๆ ที่ทำให้เกิด ความสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มนุษย์เข้าไปมีความเกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้เพราะชื่อมักจะมีลักษณะที่เป็นตัวแทนของสิ่งนั้น หรือบอกอะไรบางอย่างเกี่ยวกับสิ่งนั้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

7.1.1 งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาเรื่องการตั้งชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดน

7.1.2 งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้และให้ห้องครปกรองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บข้อมูลและเป็นแหล่งข้อมูลในการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น การท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทางด้านวัฒนธรรม และการส่งเสริมการสร้างความเป็นอัตลักษณ์ในชุมชน เป็นต้น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชื่อหมู่บ้านเพื่อให้ครอบคลุมเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางภาษาและความสัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรมในปัจจุบัน

7.2.2 ควรมีการศึกษาประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อวิเคราะห์ในด้านประวัติศาสตร์ และภาษาศาสตร์

8. เอกสารอ้างอิง

- นฤมล ตุงคะโหด. (2547). การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นลินี อำพัน. (2557). ศึกษาชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดบุรีรัมย์:กรณีศึกษาอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์และบ้านใหม่ไชยพจน์. รายงานวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นาริรัตน์ เลิศชัยวรกุล. (2548). การศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อหมู่บ้านในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิรัตน์ มุมทอง. (2550). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะภูมิศาสตร์ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บัญญัติ สาลี และคณะ. (2556). กระบวนการให้ความหมาย การปะทะปฏิสัมพันธ์ และรูปแบบการจัดการพื้นที่ชายแดนไทยและกัมพูชาชนพื้นที่พิเศษในอาณาบริเวณชายแดนพนมดงรัก. รายงานวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรณศิริ แจ่มอรุณ และคณะ. (2557). การศึกษาเชิงคติชนวิทยา : การตั้งชื่อคลองและชื่อบ้านในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. งานวิจัย. คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- สมชญา ศรีธรรม และคณะ. (2557). ศึกษาหมู่บ้านสุรินทร์กับพื้นที่ไม่ท้องถิ่น ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. รายงานวิจัย. คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตสุรินทร์.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และสุขุมาวดี ขำหิรัญ. (2527). ชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท : มหาวิทยาลัยมหิดล.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญญัติ สาลี อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการสอบทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา อันเป็นที่เคารพยิ่งที่ได้วางรากฐานการศึกษา วางรากฐานศีลธรรมอันดีงามและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยในทุกๆ ด้าน จนประสบความสำเร็จในวันนี้